

GREGOR KOCIJANČIČ

11. 12. 2020 | MLADINA 50 | KULTURA

„Bojazljiva rit redko spusti vesel prdec

Prdeča zvočna instalacija skladatelja Tomaža Groma, v kateri sodeluje 112 prepoznavnih kulturnih delavcev

Skladatelj in kontrabasist Tomaž Grom v svojem studiu

© Borut Krajnc

(...)

Zvočne posnetke izpuščanja prebavnih plinov za akcijo, ki si je za geslo sposodila misel Martina Luthra »bojazljiva rit redko spusti vesel prdec«, je prispevalo kar 112 prepoznavnih ustvarjalcev z različnih področij kulture. Poleg v uvodu naštetih umetnikov so tu tudi številni znani igralci, na primer Marko Mandić, Katarina Stegnar, Primož Bezjak, Nika Rozman, Blaž Šef, Gregor Gruden in Matija Vastl, mnogi priznani vizualni umetniki, denimo Jaša Mrevlje, Meta Grgurevič, Olja Grubič, Matej Stupica in Lenka Đorojevič, potem so tu tudi Gromovi kolegi skladatelji in glasbeniki, denimo Milko Lazar, Drago Ivanuša, Borut Kržišnik, Irena Z. Tomažin, Jošt Drašler, Samo Kutin, Rok Zalokar in Tine Grgurevič, prdce pa so med drugim prispevali tudi režiserji, oblikovalci, koreografi in pesniki, denimo Mare Bulc, Nejc Prah, Iztok Kovač, Primož Čučnik in še marsikdo. »Angažiral sem vse

umetnike, s katerimi sem sodeloval v zadnjih 25 letih, pa tudi kakšne, s katerimi še nisem, a jih cenim. V to delo ne bi vključil kar nekih naključnih prdcev,« pravi Grom. Sodelujoči so za svoje prispevke dobili tudi simbolično plačilo v višini dvajsetih evrov.

Glede na to, da je akcija potekala na Ta veseli dan kulture in v neposredni bližini ministrstva za kulturo, ter tudi glede na to, da je Tomaž Grom goreč nasprotnik trenutne oblasti in izrazito politično angažiran umetnik (med drugim je na kulturni dan leta 2012, v času druge Janševe vlade, v znak protesta proti tedanjemu absurdnemu združevanju ministrstev, zaradi katerega je bilo ukinjeno samostojno ministrstvo za kulturo, zažgal svoje primarno umetniško orodje: kontrabas), lahko sklepamo, da je zvočna instalacija pravzaprav politična akcija. Vendar pa, kot nam je povedal Grom, »njen primarni namen ni političen ali družbenokritičen, temveč predvsem glasben, čeprav odpira številna družbena vprašanja«.

»Njen primarni namen ni političen ali družbenokritičen, temveč predvsem glasben, čeprav odpira številna družbena vprašanja.«

Skladatelja je v prvi vrsti fasciniralo, kolikšno mero muzikalne vrednosti imajo prdci in kako zelo različni so: »Ko sem posnetke zvočno in frekvenčno obdelal, sem spoznal, kako izjemno pestro in bogato je to gradivo. Od različnih ritmik, tonov, frekvenc, dolžin trajanja ... niti en prdec ni isti kot drugi,« pravi Grom. V bogati zbirki prdcev je tako prepoznal potencial za intuitivno komponiranje harmonij in ritmizacijo, a po preizkušanju različnih kompozicijskih postopkov je ugotovil, da »gradivo najmočnejše deluje, če ga pustiš v grobi obliki, da se prdci pokažejo v svoji preprostosti. Nato sem se ukvarjal predvsem s tem, kako si prdci med seboj sledijo in kako dolgi so premori med njimi. Kompozicijski postopki bi posneto gradivo zgolj zbanalizirali,« pravi. Vseeno pa Grom v zbirki posnetkov človeških vetrov prepozna tako velik glasbeni potencial, da ima v načrtu tudi komponiranje prave harmonične skladbe, ki bo predstavljena kot B-stran vinilne plošče, na kateri bo v bližnji prihodnosti ovekovečil prdečo zvočno instalacijo.

Čeprav je bil temeljni povod za instalacijo torej predvsem Gromova fascinacija nad muzikalnostjo prdcev, ima umetniška akcija – kot rečeno – številne družbene podtone. Akcijo lahko poleg politične gledamo skozi filozofsko, antropološko oziroma kulturno prizmo, odpira denimo vprašanja tabuizacije in sramotjenja neke popolnoma naravne in vsakdanje zadeve, ki jo počnemo čisto vsi. Poleg tega pa naj bi instalacija problematizirala tudi vprašanja, kaj umetniško delo sploh je, kakšna je vloga umetnosti v družbi, pa tudi, kako konservativna javnost in aktualna oblast doživljata sodobno umetnost kot nekaj, kar sploh ni umetnost, umetnike pa kot parazite in lenuhe. Ob tem avtor poudarja, da instalacija nikakor ni provokacija, a ta trditev se zdi nekoliko vprašljiva: bo javnost, ki sodobno umetnost že tako doživlja kot nekaj ničvrednega in odvečnega, zaradi zvočnega kolaža šeststotih prdcev spremenila svoje mišljenje? Zdi se, da se bo prej zgodilo ravno nasprotno. ¹¹